

Концептуальний аналіз синонімії ЛСП “Інтелектуальна діяльність”

Роботу виконано у ЛГУ

Стаття присвячена концептуальному аналізу типів синонімії, яка притаманна лексико-семантичному полю “Інтелектуальна діяльність”. Автор виділяє п’ять типів синонімії: семемна, конфігуративна, редуکتивна, адитивна та редуکتивно-адитивна. Ці види синонімії відстежуються на основі семантичних характеристик значень слів, що складають ЛСП.

Ключові слова: лексико-семантичне поле, синонімія, концептуальний аналіз, семантична характеристика.

Nizhegorodceva-Kyrychenko L. O. The Conceptual Analysis of Synonyms “Intellectual Activity”. The paper is dedicated to the conceptual analysis, which displays types of synonymy inherent in the lexico-semantic field ‘Intellectual Activity’. The author singles out five types of synonymic relations: sememe synonymy, configurative synonymy, reductive synonymy, additive synonymy and reductive-additive synonymy. These types of synonymy can be traced with the help of semantic characteristics as integral features of word meaning structure.

Key words: lexico-semantic field, synonymy, conceptual analysis, semantic feature.

Лінгвістична наука знає величезну кількість робіт, присвячених вивченню синонімічного потенціалу мови. Проблема синонімів вивчалася під різноманітними кутами: з точки зору форми та змісту, рівня взаємозаміни та тотожності, визначення базового елемента значення, стилістичного забарвлення, впливу контекстуальних факторів, співвідношення до певних загальних понять тощо (П. С. Александров, Ю. Д. Апресян, В. Г. Вілюман, А. М. Горлатов, А. П. Євгенєва, С. Д. Кацнельсон, М. В. Нікітін, Л. А. Новиков, К. П. Смоліна, А. А. Уфимцева, D. A. Cruse).

Загальний аналіз публікацій дає змогу стверджувати, що мовне явище синонімії трактується як тип семантичних відносин мовних одиниць, які групуються на основі повного або часткового наближення, збігу базових елементів структури значення слів, що характеризують певне поняття.

Актуальність дослідження зумовлена її направленістю на вирішення проблеми моделювання знань, що об’єктивуються у лексичній системі мови з використанням концептуальних фреймових моделей.

Мета дослідження полягає в реконструкції концептуальних моделей синонімічних одиниць, які належать до поняттєвої категорії “Інтелектуальна діяльність”.

Визнано, що синоніми “можуть замінювати один одного в будь-яких контекстах без шкоди для предметно-логічного змісту висловлювання” [1, 41] та об’єднуються загальним семантичним стрижнем (значеннєвим знаменником) [2, 27; 3, 178]. Синоніми, як стверджує С. Д. Кацнельсон, “зовсім не байдужі один до одного, і кожен з них займає строго визначене місце в парадигматичному ряді” [4, 56], де ключове місце належить словам, що виражають спільну для всього ряду ідею.

Задовільним критерієм синонімії вважається узгодження слів у денотації, але це узгодження рідко буває настільки повним, щоб перетворити синоніми в абсолютно тотожні за значенням. У той же час слова, які складають синонімічний ряд, можуть бути більш-менш однаково витлумачені. Словникові дефініції синонімів найчастіше не дають виразних умов контекстуального узусу, що ускладнює їх повне розуміння і правильну диференціацію [5, 155]. На думку М. В. Нікітіна, “сіноніми повинні бути визначені як кореферентні (узуальні й okazіональні) позначення зі спільним когнітивним і прагматичним значенням” [6, 95]. Існує також трактування синонімії як “симетричної гіпонімії”, що визначається в термінах двосторонньої імплікації, чи еквівалентності (докладніше з цього питання [7, 228]).

Аналіз фрагмента ЛСП “Інтелектуальна діяльність” базується на ідеї предметно-центричного фрейму, розробленого в працях С. А. Жаботинської [8]. Синонімічні відносини встановлюються між константними ЛСВ слів, які належать до інтелектуальної сфери. Ці ЛСВ: ДЕЩО = частина-здатність, ДЕЩО = прояв здатності: стан, процес, акт, ДЕЩО = результат; ДЕЩО = якість частини/якість прояву здатності, – відслідковуються насамперед між одиницями парцел, взаємопов’язаних між

собою на основі партонімічної концептуальної схеми. У партонімічній схемі зображені вертикальні і горизонтальні зв'язки між парцелями. Перші – це міжрівневі відношення виду ЦІЛЕ – ЧАСТИНА, другі ж – однорівневі відношення виду ЧАСТИНА – ЧАСТИНА. Відповідні зв'язки між сукупностями ЛСВ, що складають парцели, можна визначити як “квазісинонімію”, що демонструє поняттєві реляції між одиницями в межах усього лексико-семантичного поля. Вертикальні відносини між одиницями показують, за якими параметрами відбувається ієрархічна супідрядність їхніх значень, тоді як горизонтальні відношення демонструють ступінь перетинання суміжних “семантичних діапазонів” [9, 220]. У нашому матеріалі вертикальні відносини поєднують відповідні холоніми та їх партоніми. Наприклад, ЧАСТИНА = частина-здатність: *mind, psyche, soul, spirit* /психіка як духовна частина людини/ → *consciousness, intellect, mentality, etc.* /розум, свідомість як частина психіки/ → *cognizance* /пізнання як частина свідомості/ → *thought, reason, conception, cogitation, imagination, etc.* /розум, мислення, міркування як частина пізнання/, *understanding, apprehension, comprehension, vision, perception, etc.* /розуміння як частина міркування/. Наявність таких синонімічних зв'язків обумовлена тим, що в розглянутих нами емпіричних даних концептуальна партонімічна схема лексико-семантичного поля демонструє риси подібності з гіпонімічною схемою, де між вузлами моделі встановлюються відношення “рід – вид”. При цьому необхідною умовою стає відтворення в значенні гіпоніма (видового терміна) тих узагальнених семантичних ознак, які присутні в значенні гіпероніма (родового терміна). У наведеному вище прикладі такими базовими семантичними ознаками є *духовна, відмінна від матеріальної, частина людини і частина, що пізнає*.

Горизонтальні зв'язки встановлюються між сукупностями ЛСВ, які входять у парцели, що є партонімами одного й того самого холоніма. Будучи різними частинами цілого, партонімічні парцели в той же час мають точки поняттєвого перетинання, тобто більш традиційних термінах, має місце взаємодія між мікрополями в межах поняттєвого макрополя. Така взаємодія відслідковується між одиницями партонімічних парцел “відчуття/сприйняття” і “пізнання” (холонімічна парцела РОЗУМ/СВІДОМІСТЬ), “розум/мислення/міркування” і “пам'ять” (холонімічна парцела ПІЗНАННЯ), “розгляд/вивчення/пошук”, “міркування”, “розуміння/знання”, “висновок/судження/оцінка” (холонімічна парцела МИСЛЕННЯ/РОЗУМ/ МІРКУВАННЯ), “запам'ятовування/збереження інформації” і “згадування/здобування інформації” (холонімічна парцела ПАМ'ЯТЬ).

Наприклад, ДЕЩО = прояв здатності (стан, процес, акт): *sensation, sense, reflection, perception* (фізичне відчуття і ментальне сприйняття об'єкта) « *cognizance, cognition, study, learning* (пізнання *сприйнятого об'єкта*); *observation, introspection, view, etc.* (розгляд пізнаваного об'єкта) « *reasoning, reason, assumption, supposition, argumentation, proof, etc.* (міркування про пізнаваний об'єкт) « *understanding, apprehension, comprehension, knowledge, etc.* (розуміння пізнаваного об'єкта, придбання нового знання) « *conclusion, judgment, estimation, etc.* (формування висновків про пізнаний об'єкт) « *remembrance, memory* (фіксація пізнаваного в пам'яті) « *recollection, representation, retrospection, etc.* (здобування пізнаваного з пам'яті).

Синонімія як така, у її традиційному розумінні, існує в межах окремих парцел, де відповідні ЛСВ є поняттєвими, стилістичними і поняттєво-стилістичними синонімами. У нашій роботі в центрі уваги перебувають поняттєві розбіжності між одиницями, оскільки саме ці розбіжності є найбільш значимими для цілей концептуального аналізу. Здійснюючи його, ми керуємося певними теоретичними положеннями.

Кожна з парцел лексико-семантичного поля ґрунтується на певному категоріальному концепті, який по-різному представлений у конвенційних ЛСВ. З урахуванням специфіки ЛСВ, одиниці, які входять до складу парцели, іменують категоріальну сутність із більшим чи меншим ступенем деталізації. Значення цих одиниць функціонально підпорядковані диференціувальній тенденції: вони мають на меті максимально висвітлити всі грані лексикалізованого концепту [10, 181; 11]. При цьому змінні атрибути визначають селективність у вживанні того чи іншого синоніма [12, 26–27]. Будучи взаємозалежними, значення лексичних одиниць, що становлять парцелу, складаються в єдину семантичну сітку.

Для концептуального аналізу цієї сітки, який здійснюється в нашій роботі, вихідним є значення домінанти конкретного синонімічного ряду: стосовно цього значення встановлюється факт модифікації значення в інших синонімічних одиницях. Домінанта синонімічного ряду визначається нами з

урахуванням загальноприйнятого критерію. Це “слово стилістично нейтральне і синтагматичне найменш закріплене” [13, 446]. Крім того, домінанта розглядається нами як центральна одиниця-прототип категоріального концепту, що лежить в основі парцели. Центральний член категорії полегшує розпізнавання, запам'ятовування і засвоєння інших її членів, що створює передумови для наступних узагальнень. Заміщення категорії в цілому її центральним членом відбувається при умовиводах, розпізнаванні образів і т. п. [14, 33.]. Ще однією ознакою домінанти ми вважаємо наявність у слова найбільш повного набору конвенційних ЛСВ. Кожен із них може стати центральним у відповідному синонімічному ряді, що репрезентує один із аспектів категоріального концепту, який лежить в основі парцели лексико-семантичного поля. Тим самим домінанта стає не тільки центральною одиницею в конкретній синонімічній сітці, побудованій з урахуванням специфіки ЛСВ, а й інтегративною, вузловою одиницею для всіх таких сіток, які поєднуються у єдине ціле.

Семантика домінанти – це “опорне значення”, “власне зображення”, що підлягає модифікації в інших синонімічних одиницях [15, 5]. Значення домінанти містить “ембріональну структуру” значеннєвого “стрижня синонімічної групи” [16, 512]. Ця структура має “стабільне ядро сукупності ознак” [17, 27], що утворюють “упорядковану поняттєву конфігурацію” [18, 89]. Такі ознаки є семантичними характеристиками концепту. Термін *семантичні характеристики (СХ)* за змістом перетинається з традиційним для семасіології терміном *семантичні компоненти (СК)*, чи семи. Передумовою для виділення і тих, і інших є компонентний аналіз. Зміна термінології обумовлена необхідністю дотримуватись основного постулату сучасної прототипної семантики, при цьому значення не відтворюється з окремих елементів; елементи значення є властивостями (properties), інгерентно притаманними цілісному концепту і такими, що “добуваються” з нього шляхом аналізу [19, 83–84]. Набір і конфігурація СХ обумовлені не стільки фізичними властивостями об'єктів, скільки тими психологічними умовами, відповідно до яких людина опановує досвід. СХ є “знаками внутрішніх механізмів, за допомогою яких ці явища сприймаються і концептуалізуються” [20, 195]. Розбіжності між концептуалізованими явищами призводять до того, що у вихідному значенні домінанти синонімічних груп, що іменують конкретні парцели, можуть фігурувати різні семантичні характеристики (СХ).

Члени синонімічного ряду звернені до опорного слова. У їхній семантиці в тій чи іншій формі відображена конфігурація СХ, представлена в значенні доміантного слова. Редукція окремих СХ у цій конфігурації пов'язана з тим, що в значенні синоніма реалізується лише частина того комплексу ідей, який поданий в опорному слові [21, 49; 16, 526]. З іншого боку, як на те вказувалося в цілому ряді робіт, значення одиниць синонімічного ряду може бути більш конкретним, ніж значення опорного слова. У семантиці таких одиниць має місце уточнення, специфікація СХ, представлених у значенні домінанти. “Уточнення полягає в розкритті властивостей і різних характерних ознак предметів і явищ дійсності, що позначаються. Необхідність уточнення викликана тим, що те, що позначається, через свою багатосторонність, не «покривається» одним словом. Уточнюватися можуть ступінь прояву ознаки, якості, властивості, дії і т. п.” [13, 446].

Поява нових СХ у значенні домінанти може супроводжуватися розщепленням, поляризацією і нейтралізацією синонімічного значення [22; 11]. В окремих випадках розщеплення значення опорного слова “висвітлює єдність, здавалося б, полярних видових понять і втягує їх у коло деякого єдиного родового поняття, розширюючи межі семантичного ряду від синонімії до антонімії” [22, 78]. Якщо значення доміантного слова є аксіологічно нейтральним, то введення до його складу додаткових СХ може призвести до появи емотивно маркованого синоніма. Тобто значення одних слів свідчать про те, що “емоційний аспект не проявляється, а інші, навпаки, не можуть виявити свій логічний зміст у чистому вигляді” [23, 191].

З огляду на наведені вище положення, а також беручи до уваги дані аналізу фактичного матеріалу, видається можливим стверджувати, що між одиницями, які іменують парцели лексико-семантичного поля, існують різнопланові поняттєві зв'язки, які обумовлюють концептуальні типи синонімічних відношень. Останні визначаються нами як семемна синонімія, конфігуративна синонімія, редукована синонімія, адитивна синонімія і редукованно-адитивна синонімія.

Уводячи термін **семемна синонімія**, ми виходимо з визначення семеми як “елементарного значення слова (лексико-семантичного варіанта слова)” [24, 437]. При семемній синонімії одиниці,

що входять до складу однієї і тієї самої парцели, зіставляються за кількістю конвенційних ЛСВ, які у них збігаються: ДЕЩО = частина-здатність, ДЕЩО = прояв здатності: стан, процес, акт, ДЕЩО = результат; ДЕЩО = якість частини / якість прояву здатності. Чим більша кількість ЛСВ одиниці синонімічного ряду збігається з кількістю ЛСВ домінанти, тим тіснішим є зв'язок між ними.

Конфігуративна синонімія дає змогу виявити реляції між одиницями, які складають конвенційний лексико-семантичний варіант “ДЕЩО = частина-здатність”. Цей ЛСВ є поняттєво первісним, інші ж конвенційні ЛСВ можуть трактуватися як його концептуальні деривати. У словникових описах ЛСВ “ДЕЩО = частина-здатність”, що є присутнім у різних парцелах, фігурують такі постійні СХ, як “цілісна частина”, “контейнер”, “вміст: складові частини”, “організоване, упорядковане ціле: структура і система”, “здатність: агенс”. Наявність цих СХ у семантиці лексичної одиниці порівнюється з відповідними СХ у значенні домінанти синонімічного ряду. Близькість одиниці до домінанти визначається кількістю аналогічних СХ.

Синонімія редуکتивного, адитивного і редуکتивно-адитивного типу властива одиницям, виявленим у різних конвенційних ЛСВ. При **редуктивній синонімії** в значеннях одиниць синонімічного ряду відбувається зменшення, “згортання” базових СХ, наявних в інтенціоналі домінанти. Цей фактор пов'язаний з явищем “висвітлювання – затемнення”, при якому відбувається рематизація, чи акцентування, одних СХ і тематизація, чи відхід на другий план, інших. Останні можуть зміщуватися в область імплікаціоналу значення й актуалізуватися під час вживання одиниці в окремих контекстах. При **адитивній синонімії**, навпаки, у семантиці одиниць синонімічної групи з'являються нові СХ, які доповнюють наявні в інтенціоналі опорного слова. Включення додаткових СХ у поняттєву конфігурацію призводить до появи якісно нового семантичного параметра, пов'язаного з подібною, але не тотожною властивістю, що обумовлює поняттєві розбіжності між синоніміями. **Редуکتивно-адитивна синонімія** є синтезом редуکتивної і адитивної тенденцій в організації синонімічних угруповань. У цьому випадку висування на перший план одних і відхід на другий план інших СХ у значенні домінанти супроводжується специфікацією, уточненням “висвітлених” семантичних характеристик.

У наведеному нижче описі результатів аналізу синонімів, які є парцелами лексико-семантичного поля, використано такі умовні позначення: СХ, редукована в значенні домінанти синонімічного ряду, подається в квадратних дужках – [ ]; **нова СХ**, яка включається в значення домінанти синонімічного ряду, маркується знаком “*”, який стоїть перед нею; СХ, яка є згідно зі словниковими даними факультативною, варіабельною, береться в похилі дужки – //

Аналіз синонімічного ряду, утвореного ЛСВ у межах кожної парцели лексико-семантичного поля, завершується побудовою синонімічної сітки. У сітці редуція СХ подається в одиницях, розташованих нижче опорного слова чи слів, які виділені великим шрифтом. Одиниці, пов'язані з опорним словом відношеннями адитивної синонімії, розташовуються угорі від домінанти. У тому випадку, якщо семантична сітка демонструє відношення редуکتивно-адитивної синонімії, одиниці з редукованою СХ розташовуються праворуч і ліворуч від опорного слова, а пов'язані з цими одиницями слова, які уточнюють, специфікують певні СХ, подаються вгорі.

У статті наводиться практичний аналіз одного з 12 сегментів ЛСП “Інтелектуальна діяльність” – парцели “ПІЗНАННЯ (COGNIZANCE)”.

Парцела ПІЗНАННЯ (COGNIZANCE)

Семемна синонімія: *cognizance*, *cognition* (3 ЛСВ – частина-здатність, що пізнає; прояв здатності; результат), *study*, *learning* (2 ЛСВ – прояв здатності; результат), *mentality* (1 ЛСВ – частина-здатність), *knowledge* (1 ЛСВ – результат).

ЩОСЬ = ЧАСТИНА (свідомості):

1) **Редуکتивна синонімія:** *cognizance* (2 СХ – здатність отримувати інформацію та оперувати закладеними у пам'ять даними), *cognition* (1 СХ – здатність отримувати інформацію [та оперувати закладеними у пам'ять даними]), *mentality* (1 СХ – здатність [отримувати інформацію та] оперувати закладеними у пам'ять даними).

Синонімічна сітка:

cognition → **COGNIZANCE** ® **mentality**

ЩОСЬ = СТАН, ПРОЦЕС, АКТ:

1) Редуктивно-адитивна синонімія: *cognizance* (2 СХ – стан, процес або акт отримання та обробки інформації)

– *cognition* (1 СХ – процес або акт отримання [та обробки] інформації шляхом *роздумів або *інтуїції)

– *study* (*цілеспрямований процес [отримання та] обробки інформації шляхом *інтенсивних *роздумів про предмет); *learning* (1 СХ – *цілеспрямований процес або акт [отримання та] обробки інформації шляхом *інтенсивних *роздумів про предмет та *запам'ятовування даних).

Синонімічна сітка:

ЩОСЬ = РЕЗУЛЬТАТ:

1) редуктивна синонімія: *cognizance* (2 СХ – збережена в пам'яті інформація як результат колективного або індивідуального пізнання), *cognition* (1 СХ – збережена в пам'яті інформація як результат індивідуального пізнання);

2) адитивна синонімія: *cognizance* (збережена в пам'яті інформація як результат колективного або індивідуального пізнання), *knowledge* (збережена в пам'яті ^спільна ^впорядкована інформація як результат колективного або індивідуального пізнання), *study* (збережена в пам'яті або ^писмово *впорядкована інформація про *конкретний *науковий предмет, результат колективного або індивідуального пізнання), *learning* (збережена в пам'яті *впорядкована інформація про *конкретний *науковий або *звичайний предмет як результат колективного або індивідуального пізнання).

Синонімічна сітка

Синонімія лексичних одиниць, які складають ЛСП “Інтелектуальна діяльність”, притаманна ЛСВ окремих слів. При цьому варто ще раз підкреслити, що ці ЛСВ зумовлюються чотирма слотами концептуальної моделі парцел: МЕНТАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ – ЗДАТНІСТЬ, ПРОЯВ ЗДАТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТ, ЯКІСТЬ ОБ'ЄКТА/ЯКІСТЬ ПРОЯВУ.

Зважаючи на кількість слотів, у лексико-семантичному полі є наявними чотири таких поширених вертикальних ряди. Такий тип синонімії фактично ідентичний холо-партономії. Синонімія з огляду на горизонтальні зв'язки між парцелами, що є частинами того самого цілого, аналогічна еквонімії.

Синонімічні ряди, утворені на підставі вертикальних і горизонтальних зв'язків між парцелами поняттєвої категорії, представляють феномен квазісинонімії.

Отже, синонімія як така присутня в синонімічних рядах, обмежених конкретними парцелами, де, залежно від наявних слотів концептуальної моделі, число рядів коливається від двох до чотирьох. Кожен із рядів має – ЛСВ опорного слова, яке є прототиповою назвою парцели. ЛСВ доміанти стає еталоном, із яким зіставляються значення інших слів синонімічного ряду. Зіставляючи значення слів (їх типових ЛСВ), бралися до уваги кількість та якість семантичних характеристик (СХ), з інтенціоналів.

Аналіз значень одиниць синонімічних рядів свідчить про те, що в одних випадках має місце зменшення кількості базових СХ, представлених в інтенціоналі доміанти. Ці СХ відходять у семантиці слова на другорядний план. Такий тип синонімії, наявний у 7 з 12 парцел поля, позначається нами як *редуктивна синонімія*. В інших випадках, навпаки, в “здатність”, береться до уваги наявність в інтенціоналі лексичного значення специфічних СХ (‘частина-здатність’; ‘контейнер’; ‘вміст’; ‘організоване, впорядковане ціле’), конфігурація яких простежується в семантиці цього типового ЛСВ у 4 парцелах. В основі *семемної синонімії*, присутній в усіх парцелах поля, лежить збігання типових ЛСВ у домінантному слові з типовими ЛСВ інших членів синонімічного ряду.

Семантичні мережі ментальної лексики сприяють оптимізації засвоєння лексичного матеріалу під час вивчення англійської мови.

Література

1. Александров П. С. О понятии синонима // Лексическая синонимия.– М.: Наука, 1967.– С. 38–42.
2. Вилломан В. Г. Английская синонимика: Введение в теорию и методику изучения синонимов.– М.: Высш. шк., 1980.– 128 с.
3. Горлатов А. М. Роль синонимии и антонимии в рекламном текстопостроении (на материале немецкоязычных рекламных текстов) // Материалы докл. междунар. научн. конф. “Проблемы семантического описания единиц языка и речи”.– Минск: МГЛУ, 1998.– Ч. 2.– С. 178–179.
4. Кацнельсон С. Д. Общее и типологическое языкознание.– Л.: Наука, 1986.– 298 с.
5. Cruse D. A. Language Meaning and Sense // An Encyclopaedia of Language / Ed. by N. E. Collinge.– London; N. Y.: Routledge, 1990.– P. 139–172.
6. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения.– М.: Высш. шк., 1988.– 168 с.
7. Новиков Л. А. Семантика русского языка.– М.: Высш. шк., 1982.– 272 с.
8. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: типы фреймов // Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. “Філол. науки”.– Черкаси: Сіяч, 1999.– Вип. 11.– С. 12–25.
9. Болинджер Д. Атомизация значения: Пер. с англ. // Новое в зарубежной лингвистике.– М.: Прогресс, 1981.– Вып. X: “Лингв. семантика”.– С. 200–235.
10. Бирвиш М. Семантика: Пер. с англ. // Новое в зарубежной лингвистике.– М.: Прогресс, 1981.– Вып. X: “Лингв. семантика”.– С. 177–199.
11. Катц Дж. Семантическая теория: Пер. с англ. // Новое в зарубежной лингвистике.– М.: Прогресс, 1981.– Вып. X: “Лингв. семантика”.– С. 33–50.
12. Barsalou L. W. Frames, Concepts, and Conceptual Fields // Frames, Fields and Contrasts. New Essays in Semantics and Lexical Organization.– Hillsdale; New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Publishers, 1992.– P. 21–74.
13. Chafe W. L. Repeated Verbalization as Evidence for the Organization of Knowledge // Preprints of the Plenary Session Papers: XIV International Congress of Linguistics.– Berlin, 1987.– P. 88–110.
14. Лакофф Дж. Мышление в зеркале классификаторов: Пер. с англ. // Новое в зарубежной лингвистике.– М.: Прогресс, 1988.– Вып. XXIII: “Когнитивные аспекты языка”.– С. 12–51.
15. Шведова Н. Ю. Теоретические результаты, полученные в работе над “Русским семантическим словарем” // Вопр. языкознания.– 1999.– № 1.– С. 3–16.
16. Апресян Ю. Д. Английские синонимы и синонимический словарь // Англо-русский синонимический словарь / Под ред. А. И. Розенман и Ю. Д. Апресян.– М.: Рус. яз., 1999.– С. 502–543.
17. Никитина С. Е. О концептуальном анализе в народной культуре // Логический анализ языка. Культурные концепты.– М.: Наука, 1991.– С. 117–123.
18. Вейнрейх У. Опыт семантической теории: Пер. с англ. // Новое в зарубежной лингвистике.– М.: Прогресс, 1981.– Вып. X: “Лингв. семантика”.– С. 50–177.
19. Aitchison J. Linguistics.– Chicago: NTC Publishing Group, 1993.– 160 p.
20. Бирвиш М. Семантика: Пер. с англ. // Новое в зарубежной лингвистике.– М.: Прогресс, 1981.– Вып. X: “Лингвистическая семантика”.– С. 177–199.
21. Брагина А. А. Синонимы в литературном языке.– М.: Наука, 1986.– 125 с.
22. Рузин И. Г. Возможности и пределы концептуального объяснения языковых фактов // Вопр. языкознания.– 1996.– № 5.– С. 39–50.
23. Балли Ш. Французская стилистика: Пер. с фр.– М.: Изд-во иностр. лит., 1961.– 394 с.
24. Новиков Л. А. Сема // Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В. Н. Ярцевой.– М.: Сов. энцикл., 1990.– С. 437–438.

Статтю подано до редколегії
12.02.2007 р.